

Z OBSAHU	Za J. E. kardinálem Jozefem Tomkem	04
	Jediná oběť a jediné kněžství	10
	Nietzsche a Kristus o utrpení	13

Fra Angelico: Nanebevzetí Panny Marie (1432)

Maria, naše „předskokanka“ do Nebe

Teprve nedávno jsme prožili slavnost Nanebevzetí Panny Marie, jednu z hlavních mariánských slavností. Tento svátek ukazuje, že Maria je první mezi svatými také proto, že je u Boha již nyní se svým lidským tělem.

Svatí jsou našimi přímluvci a vzory. První je Matka Ježíše Krista, jejíž význam je v liturgickém kalendáři podtržen také tím, že (snad s výjimkou Jana Křtitele) nemá během roku jeden svátek, ale řadu slavností, svátků a památek. Slavíme to, že je Matkou Boží, že je Neposkvrněná a mnoho dalších skutečností v jejím životě. V srpnu jsme opět oslavili její Nanebevzetí.

Tím, že Maria, která je bez hříchu, neumírá, ale je vzata do slávy Nebe, projevuje dva hlavní významy své svatosti. Je před Bohem na čestném místě a může nám tedy pomoci velmi účinnou přímlu-

vou u svého Syna Ježíše Krista, podobně, jako na počátku jeho veřejné činnosti rodině, která organizovala svatbu v Káně galilejské.

Zároveň je také Panna Maria v nebeské slávě u Boha. V tomto je Maria naším vzorem a tou, kterou chceme do Nebe následovat. Skutečnost, že Maria je vzata do Nebe se svou duší i se svým tělem, je velikou nadějí také pro nás. V okamžiku naší smrti se oddělí duše od těla. Krátce po smrti bude následovat individuální soud a Bůh ve světle své spravedlnosti i lásky a milosrdenství rozhodne, zda půjdeme hned do Nebe, nebo nás čeká očišťování, nebo v případě odmítnutí Boží lásky i možnost trvalého odloučení od Boha. Panna Maria je však také tou, která nám ukazuje cestu. Jsme pozváni k tomu, abychom jednou po druhém příchodu Krista (*parusii*) dostali tělo v osla-

vené nebeské podobě. Pak budeme spolu s Ježíšem Kristem a Pannou Marií v Nebi i s našimi těly.

Maria nám tedy ukázala cestu, nejen svým souhlasem s přijetím Krista, ale také svou poslušností, svatostí, zájmem o člověka, ale také tím, že doputovala jako člověk ke společenství s pravým Bohem a pravým člověkem Ježíšem Kristem v Nebi. Společenství člověka a Boha se uskutečnilo nejprve ve Svaté rodině Nazaretské a nyní pokračuje v Nebi. Také my jsme pozváni mít podíl na tomto společenství Boha a člověka v Nebi. Maria nám ukazuje, co nás čeká.

*P. JCLic. PhDr. Mgr. Radim Cigánek
farář ŘKF Sázava–Černé Budy, kanovník
Kolegiální kapituly Všech svatých na
Hradě Pražském, soudce Metropolitního
církevního soudu Arcidiecéze pražské*

Mongolský biskup nejmladším kardinálem

Biskup Giorgio Marengo pochází ze severoitalského Piemontu a posledních 19 let působil jako kněz misionář institutu Consolata.

Ital, který téměř 20 let slouží jako misionář v Mongolsku, se stává nejmladším kardinálem.

Biskup Giorgio Marengo je ve svých sedmačtyřiceti letech stejně starý jako Karol Wojtyła, když papež Pavel VI. oznámil, že jej vybral do kolegia kardinálů.

Designovaný kardinál Marengo obdržel červený klobouk spolu s dalšími 20 novými kardinály na konzistoři 27. srpna, pouhé dva roky po svém biskupském svěcení.

„Je to pro mě veliké překvapení,“ řekl biskup Marengo v rozhovoru pro vatikánské zpravodajství den po papežově oznámení.

„Žít v souladu s tímto novým povoláním pro mě znamená jít dál po cestě skromnosti, pokory a dialogu,“ dodal.

Biskup Marengo pochází ze severoitalského Piemontu a posledních 19 let působil jako kněz misionář institutu Consolata v Mongolsku.

Papež František ho v roce 2020 jmenoval prefektem mongolské apoštolské prefektury Ulánbátar. Po setkání s papežem biskup Marengo řekl, že papež František se „velmi zajímá o ... církve v Mongolsku a o mongolský lid obecně“.

„Víme, jak moc papeži záleží na celé církvi, a to i v těch oblastech, kde katolíků není mnoho; ba právě tam, kde je církev spíše v menšině,“ řekl.

V Mongolsku, které má více než tři miliony obyvatel, žije asi 1 300 katolíků. Apoštolská prefektura v Ulánbátaru slouží celé zemi.

Během svého působení jako misionář institutu Consolata v Mongolsku biskup Marengo zavedl nový katechetický program. V roce 2014 řekl agentuře CNA, že cílem programu je formovat mladé dospělé v budoucí katechety prostřednictvím výuky teologie a poslání církve.

„Domnívám se, že být biskupem v Mongolsku je velmi podobné biskupské službě v prvotní církvi,“ řekl biskup

Mons. Giorgio Marengo. Foto: Amunra Magnus / wikimedia

Marengo.

„Církev je tu velmi malá, je to menšina, ale existuje zde skupina mongolských věřících, kteří se s velkou odvahou a také s pocitem odpovědnosti rozhodli následovat Pána a stát se součástí katolické církve.“

První novodobá misie v Mongolsku se uskutečnila v roce 1922 a byla svěřena Kongregaci Neposkvrněného Srdce Panny Marie. Za komunistické vlády však byly náboženské projevy brzy potlačeny, a to až do roku 1992.

V roce 2002 byla ulánbátarská misie povýšena na současnou apoštolskou pre-

fekturu. Představený misie, zesnulý otec Wenceslao Padilla, kněz z kongregace Neposkvrněného Srdce Panny Marie, byl jmenován prefektem a v následujícím roce byl vysvěcen na biskupa. Biskup Padilla zemřel v září 2018. První mongolský rodilý kněz byl vysvěcen v roce 2016.

Biskup Marengo v roce 2020 pro vatikánské zpravodajství uvedl, že vzhledem k tomu, že mongolská katolická komunita je velmi malá, je obzvláště důležité věnovat pozornost mezináboženskému dialogu a kulturním tradicím mongolského lidu.

„Znamená to věnovat čas poznávání

SLOVO KNĚZE

K létu patří i fotografie od moře, na kterých jsme my sami nebo naši známí i přátelé. Většinou jsou to obrázky, které v nás vzbuzují radost nad tím, že my nebo naši přátelé prožili krásné chvíle o svých dovolených. Ale někdy v nás může taková fotografie vzbudit i rozpaky. Jednu takovou jsem viděl i já a nejspíše i některý z Vás, našich čtenářů. Jedná se o fotografii, na které vidíme vikáře pro pastorační mládež jedné milánské farnosti, jak slouží mši svatou na nafukovací matraci po pás ve vodě a jeho liturgickým oděvem jsou plavky.

Někdo z pokrokovějších katolíků by mohl namítnout, že to může být zajímavý zážitek, tolerantní by mohl onoho kněze omlouvat mladickou nerozvážností. Jiný by mohl nad onou událostí mávnout rukou, že se jedná o ojedinělý exces. A někdo, kdo nechodí daleko pro výrazivo by tento obrázek okomentoval čtyřmi slovy, které by mohly znít asi takto: „To je ale ...!“.

Ve mě ale tato fotografie převážně, kromě rozpaků, budí spoustu otázek, z nichž vyberu několik:

1) Co je to dnes v těch školách učí? 2) To už dnešní kněží nechtou rubriky? 3) Jak vlastně dneska funguje formace ke kněžství? 4) Jak vůbec může někoho z kněží napadnout sloužit OBĚŤ NEJSVĚTĚJŠÍ na „nafukovačce“? 5) A co na to milánský arcibiskup?

Pravda, na poslední otázku jsem odpověď hledal, ale asi málo důkladně, neb jsem reakci pana arcibiskupa nikde nenašel.

Proč o tom tedy píšete? Ne, nechci kritizovat a do nikoho rýpat. Chci Vás, naše čtenáře, poprosit o modlitby za kněze (nejen mladé), za bohoslovce, aby si dokázali mši svatou zamilovat a aby ji vždy, třeba i ve velmi skromných podmínkách, sloužili s důstojností, která jí právem náleží a za ty, kteří jsou za formaci kněží odpovědní, aby jim byli dobrými vzory.

Evermod Jan Sládek

P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem. farář farností Lomnice nad Popelkou, Libštát a Nová Ves nad Popelkou

a studiu jazyka, zdokonalování těch nástrojů, které nám umožňují vstoupit do skutečného dialogu s lidmi, pochopit jejich situaci, jejich historii, kulturní a náboženské kořeny,“ řekl.

„A zároveň při tom všem být věrný evangelium... s velkou pokorou, s velkou upřímností nabízet tuto vzácnou perlu, kterou jsme dostali a kterou je Kristovo evangelium.“

Biskup Marengo vyrostl v italském Turíně, vystudoval teologii na Papežské gregoriánské univerzitě v Římě a později získal licenciát a doktorát na Papežské univerzitě Urbaniana.

Jako své biskupské motto si zvolil *Respiciite ad eum et illuminamini*, což znamená „Pohleďte na něj a rozzáříte se“.

Až do srpnové konzistoře byl součas-

ným nejmladším kardinálem pětapadesátiletý kardinál Dieudonné Nzapalainga z Bangui.

Biskupu Marengovi bylo 7. června 48 let.

Courtney Mares
National Catholic Register
Přeložil Pavel Štíčka

Courtney Mares
římská korespondentka pro Catholic
News Agency a EWTN News

Bavorsko: Kříže prozatím zůstávají pověšené

V Bavorsku zůstává v platnosti tzv. vyhláška o kříži, která se týká státních úřadů. Bavorský správní soud nyní zamítl několik žalob.

V Bavorsku zůstává v platnosti tzv. vyhláška o kříži, která se týká státních úřadů. Podle zpráv z médií nyní bavorský správní soud zamítl několik žalob, které požadovaly odstranění kříže. „Ve vstupním prostoru každé úřední budovy

má být na dobře viditelném místě umístěn kříž jako výraz historického a kulturního charakteru Bavorska,“ uvádí se ve vyhlášce o kříži. Odůvodnění soudního rozhodnutí bude zveřejněno až za několik týdnů. Očekává se však, že žalobci se s rozsudkem nesmíří a obrátí se na Spolkový ústavní soud.

kath.net

Další zatčený kněz v Nikaragui

Otec Óscar Benavídez je třetím členem místní katolické komunity, který byl zatčen v rámci vlny represivních opatření vlády prezidenta Ortegy.

Diecéze Siuna potvrdila zatčení Óscara Danila Benavídeze Tinoca, faráře kostela Duchy svatého v obci Mulukukú v severokaribské pobřežní autonomní oblasti Nikaraguy. Podle organizací na ochranu lidských práv byl tento kněz poté, co v neděli odsloužil mši svatou, vyveden z vozidla a zatčen policejními těžkooděnci. Diecéze také uvádí, že důvody tohoto opatření, které se přidružilo k letošnímu zatčení dvou dalších katolických kněží, nejsou známy.

Podle místních médií nebylo zpočátku jasné, kde se otec Benavídez nachází, ale později byl nalezen na ředitelství soudní pomoci, známém spíše jako El Chipote, které se nachází v hlavním městě Managua, více než 300 kilometrů od místa zadržení. Poté, co diecéze požádala úřady o informace o stavu zatčeného kněze, vyzvala v tiskovém prohlášení věřící, aby se připojili k modlitbě „za jejich kněžského bratra, jehož jediným posláním je a bylo hlásat dobrou zprávu o Ježíši Kristu, který je slovem života a spásy pro všechny“.

Vatican News

ZA J. E. KARDINÁLEM JOZEFEM TOMKEM

„Odkaz národu“

Jak informovalo Tiskové stredisko Slovenské biskupské konference, pan kardinál Jozef Tomko odevzdal duši Pánu v časných ranných hodinách 8. srpna 2022.

Kardinál Jozef Tomko, emeritní prefekt Kongregace pro evangelizaci národů, se letos v březnu dožil 98 let a oslavil 73. výročí kněžského svěcení, které přijal v roce 1949 v Římě. Jeho odkaz je nádherný, vybíráme pár úryvků z nezapomenutelného projevu pro SNR krátce po tzv. sametové revoluci.

Projev přednesený ve Slovenské národní radě dne 25. dubna 1991 v Bratislavě

Krátco po vymenovaní za kardinála a za hlavu katolíckych misií vo svete som sa mal predstaviť na zhromaždení riaditeľov misijných diel z celého sveta, ale najmä z tretieho sveta. Povedal som im jednoducho, že pochádzam z malého slovenského národa, ktorý málokto pozná a ktorý nikdy nemal kolonizačné a imperialistické sklony panovať nad inými, ale sa musel skôr borit o národnú, kultúrnu, ba aj fyzickú existenciu a sebazáchovu a zachoval si ju vďaka geniálnemu zastrepeniu kresťanstva do vlastnej kultúry, vďaka cyrilometodskej inkulturácii, ktorá je i dnes predôležitou misionárskou metódou evanjelizácie. (...) Francúzske a anglické encyklopédie, azda cieľavedome zmanipulované a spracované v minulosti pre politické ciele, zväčša nepoznali heslo Slováka ako národ. Inde zas hlásiť sa za Slováka sa považuje za prehnany nacionalizmus, niekedy za separatizmus. Povedať Slováka už znie takto. Hovorím vám rôzne reakcie, aké existujú. Je teda veľmi rozšíreným javom, že vzdelaní ľudia, ale najmä novinári, nepoznajú meno Slováka, a ak ho poznajú, nepovažujú Slovákov za osobitný samostatný národ. To sú fakty.

Našťastie Ján Pavol II. ako dobrý Poliak má aj v otázke národovedectva jasno a rozlišuje medzi prehnaným nacionalizmom a láskou k vlastnému národu, čiže pravým národovedectvom, ako to vyjadril v dôležitom prejave v UNESCO roku 1980, keď povedal: „Právo národa

Foto: zcaputova / FB

na zabezpečenie svojej kultúry a svojej budúcnosti nie je ozvenou nijakého nacionalizmu, lež ide iba o trvalý ľudský zážitok a o ľudské výhľady rozvoja človeka.“ Mnohé jeho prejavy tohto roku sú na obranu práva každého, i malého národa, nech je to izraelský či palestínsky, alebo iný. Osobne považujem národné cítěnie za jeden z ušľachtilých citov ľudskej osoby a národnú príslušnosť a svojskosť za Boží dar. Verím, že každý človek sa z Božej prozreteľnosti narodí v istej rodine a v národe, ktoré si osobne nevyberá, ale sú mu dané. Korene nášho národa tkvejú v cyrilometodskom dedičstve. Slováci sú priamymi dedičmi duchovného bohatstva, ktoré nám priniesli veľkí misionári svätý Cyril a svätý Metod. Ešte roku 1983 režim nasadil všetko, aby z ich diela, ktoré dnes obdivuje celý svet ako vzor inkulturácie, spravil čisto politickú, tzv. byzantskú misiu. A predsa Rastislavovi poslali si žiadali od Michala III. „biskupa a učiteľa, ktorý by hlásal ľudu vieru v zrozumiteľnom jazyku“. Preklad Biblie a liturgických kníh a výchova kňazov, to všetko sú náboženské ciele a náboženské diela. Isteže, vplyv týchto veľkých apoštolov evanjelia sa prejavil aj na občianskom

a kultúrnom poli, ale podstata ich misie je náboženská, kresťanská. A tak naši historici by mali zrevidovať pokrivené tvrdenia na základe objektívnych prameňov. Tie nám hovoria, že sme sa objavili na javisku kultúrnych dejín práve kresťanstvom. (...) Potrebujeme mravnú obrodu národa. Ale akú inú morálku, spoločnú morálku chceme vynájsť? Nech sa nikto nebojí, že tu ide o nejaký konfesionalizmus. Čo je kresťanské, opravdivo kresťanské, je hlboko ľudské. Alebo slovami Druhého vatikánskeho koncilu: „Kristus v plnej miere odhaľuje človeka človeku a dáva mu najavo vznešenosť jeho povolania.“ (...) K upevneniu jednoty je potrebná silná snaha o spoločné dobro, o spoločné hodnoty, silné povedomie národného bytia a ochota obetovať drobné, čiastkové osobné záujmy pre vyššie hodnoty. Nie nadiktovaná jednoliatosť a uniformita, ale povedomé zjednotenie sa mnohorakých síl za vyšším cieľom, ktorý je spoločný. Ako nás to učí veľký Augustín: *in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas*, čo by sa dalo aplikovať takto: v základných otázkach jednota, v podradných sloboda a vo všetkých láska.

KDO SE NEZŘEKNE VŠEHO, CO MÁ, NEMŮŽE BÝT MÝM UČEDNÍKEM

4. září 2022 – 23. neděle v mezidobí – Lk 14,25–33

Řehoř

Vyvstává však otázka, jak je možné, že máme přikázáno nenávidět své rodiče a příbuzné podle těla, když nám bylo přikázáno milovat i své nepřátele? Když však zkoumáme smysl přikázání, jsme schopni díky rozlišování činit obojí: milovat ty, kteří jsou s námi spřízněni tělesným příbuzenstvím a které známe jako bližní, a nenávidět a utíkat před poznáním těch, které trpíme jako protivníky na Boží cestě. Když totiž neposloucháme tělesně moudré, kteří nás činí špatnými, pak ho milujeme jakoby s nenávisť.

Abyste však Pán ukázal, že tato nenávisť k milovaným není založena na emocích, ale na lásce, dodal: „dokonce i tvůj život“. Je tedy zřejmé, že člověk by měl svého bližního nenávidět s láskou, jako nenávidí sám sebe, neboť svůj život nenávidíme pro dobro, když se nepodřizujeme jeho tělesným žádostem, když rušíme jeho vůli a vyhýbáme se jeho choutkám. Když tedy odpor vede k lepšímu, je to, jako by láska byla nenávisť.

Kříž (*crux*) má totiž své jméno od utrpení (*cruciatus*), a proto bereme Pánův kříž dvojím způsobem: buď když trestáme tělo odříkáním, nebo když v soucitu s bližním považujeme jeho potřeby za své vlastní. Mnozí se však tělesně odříkají ne pro Boha, ale pro marnou slávu, a soucit neprojevují duchovně, ale tělesně; proto je správně dodáno: „a následujte mě“. Vždyť vzít na sebe kříž a následovat Pána znamená buď usilovat o tělesné odříkání, nebo o soucit s bližním s ohledem na věčnost.

Ambrož

Jestliže Pán kvůli vám opustil svou matku, když řekl, kdo je moje matka a kdo jsou moji bratři? (Mt 12,48), proč ji chceš dát Pánu? Pán vám však nepřikazuje, abyste přírodu ignorovali nebo šli proti ní, ale abyste ji milovali tak, že budete ctít jejího stvořitele a že vás vaše láska k rodičům neodvede od Boha.

Zastavení křížové cesty v polském Pasierbici. Foto: Roman Szuszkiewicz / wikimedia

Cyril

My však nemáme utíkat od života, který žijeme v těle, ale máme si ho uchovat – jako si ho uchoval Pavel, aby hlásal Krista, když ještě žil v těle. Když však bylo nutné pohrdnout životem, aby mohl dokončit závod, říká, že ani život mu není drahý.

Jan Zlatoústý

Nemá tím na mysli, že bychom si měli naložit kříž na svá bedra, ale že máme mít smrt stále na zřeteli, stejně jako Pavel denně umíral a pohrdal smrtí.

Basil

Když vzal na sebe kříž, zvěstoval Pánu smrt slovy: „Svět je mi ukřížován a já světu“ (Gal 6,14); to také předjímáme ve křtu, kde je náš starý člověk ukřížován, aby zničil hříšné tělo.

Řehoř z Nyssy

Je totiž třeba velmi usilovat o to, abychom každý obtížný záměr dovedli do konce tím, že k němu v každém ohledu přidáme Boží přikázání, aby Boží dílo bylo dokončeno. Jeden kámen totiž nepostaví celou věž a jedno přikázání nevede k dokonalosti života, ale musí být položen základ, a na ten se podle apoštola musí položit zlato, stříbro a drahé kamení; proto se dodává, aby se mu poté, co položil základ, a nebyl schopen ho dokončit, nezačali všichni, kdo to vidí, posmívat: Tento člověk začal

stavět, a nebyl schopen ho dokončit.

Augustin

A jako když mluvil o nedostavěné věži, zstrašoval posměchem: „tento člověk začal stavět, a nemohl dokončit“, tak když mluvil o králi, s nímž se bude bojovat, zpochybnil samotný mír, když dodal, že pokud ne, pošle poselstvo, dokud je ten ještě daleko, a bude prosit o podmínky míru. Tím naznačuje, že ani pouhá hrozba ďábových hroživých pokušení nezastaví ty, kdo se nevzdají všeho, co mají, a nesmiřují se s ním, když se chystají páchat hříchy.

Smysl těchto dvou podobenství dostatečně ukázal v závěru, když řekl: „Takže nikdo z vás, pokud se nevzdá všeho, co má, nemůže být mým učedníkem. Proto odhodláni postavit věž a sílu deseti tisíc proti králi, který má dvacet tisíc, znamená nic jiného, než že se každý z nich zřekne všeho, co má. A tento výrok je v souladu s výše uvedeným výrokem: neboť to, že se někdo zřekne všeho, co má, znamená také, že bude nenávidět svého otce a matku, ženu a děti, bratry a sestry, a dokonce i svůj vlastní život. Všechny tyto věci jsou totiž vlastní a velmi často člověku brání a brání v tom, aby získal ne ty vlastní věci, které časem pomijejí, ale věci společné, které zůstávají navždy.“

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk

PRVNÍ ROZKOL V KŘESŤANSTVÍ

Svatý Jan Damašský a velké schizma

Svatý Jan Damašský byl vsuktu brilantní pisatel s důkladnou znalostí Písma, církevních otců a řecké filozofie, díky čemuž byla jeho apologetika, stejně jako apologetika pozdějších scholastiků a moderních apologetů, nenapadnutelná a naprosto přesvědčivá.

Jediný skutečný odpor proti jeho argumentům mohl vycházet z pocitů, politiky nebo jiného iracionálního a světského zdroje, nikoli ze samotné víry nebo logiky. Kdyby jen protestantští revolucionáři, stejně jako ti, kteří žel pod jejich vlivem po staletí udržovali západní verzi ikonoklasmu, poctivě a otevřeně četli svatého Jana Damašského, mohla být překážka, kterou pro ně tvořily obrazy, snadno odstraněna. Je také fascinující vidět ve spisech svatého Jana jak vliv dřívějších světců, jako byli Dionýsius a Řehoř, tak i skutečně katolickou povahu jeho myšlení, jako je uznání platnosti Tradice, a jeho svátostnou představitelstvem, přičemž používá argumenty, které apologeti často opakují dodnes.

Navzdory této katolické povaze jeho spisů, díky níž je ctěn jak Východem, tak i Západem, se o něm často tvrdí, že je pravoslavným světcem, a to kvůli jeho domovu a formaci na Východě. To nás přivádí k dalšímu bodu, který s tímto souvisí, totiž k tragédii fotiovského neboli velkého schizmatu z roku 1054. Je zajímavé a zároveň matoucí sledovat vývoj tohoto schizmatu, snažit se odhalit, co jej způsobilo, jeho zdůvodnění a možné usmíření. Zdá se mi, že obě strany by mohly mít vůči té druhé důvod k obvinění, že se na něm provinily: Konstantin přesunul hlavní město, možná zbytečně, do Konstantinopole, a tím rozdělil říši, a pak uplatňoval nadměrnou autoritu nad církví a jejími koncily, což napodobovali i pozdější římsí a zejména byzantsí císařové; ikonoklasmus, který Západ pod vedením papeže téměř zcela zavrhl, zatímco mnozí na Východě se raději postavili na stranu svého císaře a jeho pyšného upřednostňování vlastních obrazů před obrazy Boha a svatých; používání svévolných anathém, exkomunikací, podplácení a koncilních úskoků oběma stranami během samotného schizmatu; a konečně okupace křížáky, která v mno-

Mozaika v římské bazilice sv. Pudenziany (4. st.). Foto: Saiko / wikimedia

ha ohledech způsobila rozpad Byzantské říše a tím ji otevřela pozdější islámské dobytčivosti a vlivu.

Ačkoli autorita papeže je jistě nejvyšší, jak o tom svědčily samotné koncily v rané církvi, snaha mnoha papežů vystupovat spíše jako římsí císaři než jako nástupci svatého Petra způsobovala zmatek v otázce, odkud přesně papežská autorita pochází, a následně vedla k tomu, že mnozí na Východě považovali své patriarchy z Nového Říma za faktické papeže. Podřízení se církve na Východě autoritě světských vládců nad autoritou papeže však bylo velkou chybou, která jim ztěžovala boj proti herezím, jako byl arianismus a ikonoklasmus, prosazovaných císaři, a dokonce i boj proti útokům pozdějších světských vlád, jako tomu bylo v dobách Sovětského svazu, zatímco politická neutralita a integrální nadřazenost papeže dávala Západu stálý korektivní hlas proti světským vpádům.

Ztráta nádherných uměleckých děl a vzdělanosti, jak během ikonoklasmu, tak během latinské okupace, jsou samy o sobě velkými tragédiemi a můžeme se jen dohadovat, co všechno bylo během nich ztraceno a pravděpodobně už nikdy

nebude navraceno, avšak tragédie samotného schizmatu byla ještě horší a rozděluje církev dodnes. Naštěstí se zdá, že od II. vatikánského koncilu a následujících papežů se rána tohoto rozkolu zaceluje a mnozí lidé na Západě dnes usilují o hlubší poznání Východu, zejména jeho teologické, liturgické a ikonografické tradice, a řada z nich se dokonce rozhoduje navštěvovat východní katolické liturgie, neboť obdivují jejich věrnost tradici a teologickou hloubku, která v moderní mši latinského obřadu často chybí. Přesto stále existují body, které rozdělují, včetně rozdílů v kultuře a politice, a mnoho hořkosti mezi východními křesťany vůči západním historickým urážkám a věroučným neshodám, které lze napravit pouze časem.

Kaleb Hammond
Missio Dei
Přeložil Pavel Štíčka

Kaleb Hammond
student filosofie a angličtiny,
začínající spisovatel

JAK SE PŘIPRAVIT NA NEBE

Svatý Jan měl vidění nebeské liturgie, při níž všechna stvoření na nebi i na zemi, andělé i lidé, neustále chválili a uctívali vzkříšeného a oslaveného Krista:

„Hoden jest Beránek, ten obětovaný, přijmout moc, bohatství, moudrost, sílu, poctu, slávu i dobrořečení... Tomu, jenž sedí na trůnu, i Beránkovi dobrořečení, čest, sláva i moc na věky věků!“ (Zj 5,12.13).

Je tedy zřejmé, že nebe zdaleka není stavem sobeckého užívání si. Naopak, všichni v nebi jsou zaměřeni na Boha, žijí pro něj a nacházejí v tom veškerou svou radost a potěšení. S Bohem, který je ústředním bodem zájmu všech nebeských tvorů, se všichni těší dokonalému a neustálému štěstí.

Tato pravda má závažné důsledky pro náš pozemský život. Vyplývá z ní, že vše, co budeme dělat a z čeho se budeme těšit v nebi, začíná zde na zemi. Žádná skutečně dobrá, pravdivá a krásná věc nezačíná v nebi. Všechny skutečně dobré věci začínají zde na zemi a naplňují se a zdokonalují v nebi. Chvála, uctívání, rozjímání, služba Bohu a radost z něj musí začít zde na zemi, pokud chceme doufat, že někdy zažijeme slávu a radost v nebi tváří v tvář.

Svatý Petr nás učí, že Kristus zemřel a vstal z mrtvých, aby nás přivedl k účasti na svém věčném uctívání Otce v nebi: „Vždyť i Kristus dal svůj život jednou provždy za hříchy, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu“ (1Pt 3,18).

Náš vzkříšený Pán nás však nemůže dovést do nebe, pokud se v tomto životě rozhodneme žít jen pro sebe: „Neboť kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce“ (Mt 6,21) Chceme-li, aby nás zahrnul do své nebeské liturgie, musíme se vědomě rozhodnout, že se nyní zaměříme na Něho a budeme žít jen pro Něj.

Zmrtvýchvstalý Kristus se opakovaně a mnoha způsoby zjevoval svým učedníkům, aby je přivedl k životu pouze pro Něj a připravil je tak na nebeskou slávu. Zjevení vzkříšeného Krista a reakce učedníků nám ukazují pět konkrétních způsobů, jak máme dnes žít pro Něho

Foto: Jaroslav Tupy / Člověk a Víra

v přípravě na slavné shledání s Ním v nebi.

Za prvé, naše srdce musí být naplněno láskou ke vzkříšenému Pánu Ježíši. Je tolik otázek, které mohl vzkříšený Pán položit Petrovi u Tiberiánského jezera. Mohl se ho zeptat: „Proč jsi mě poté, co jsi mi vyznával neochvějnou věrnost, opustil v Getsemanské zahradě a později jsi mě ještě třikrát zapřel?“ „Proč pro všechno na světě zase lovíš ryby? Copak jsem tě už nepovolal od rybaření, aby ses stal rybářem lidí?“

Nekladl Petrovi otázky, které by v něm měly vyvolat lítost nebo strach. Jeho první a jediná otázka položená Petrovi zněla: „Miluješ mě?“ Petr nemohl žít pro Ježíše, dokud na tuto otázku neodpověděl upřímně ze svého srdce. Ani my pro něj nemůžeme žít, pokud je naše srdce naplněno a ovládáno jinými láskami. Jen naše láska k Ježíši nás činí stálými a velkorysími v konání a snášení všeho pro Něj.

Za druhé, svou lásku k Němu musí-

me projevovat skutky – tím, že budeme sloužit druhým. Ježíš se nespokojí se sentimentální láskou vyjádřenou pouze slovy, ale s láskou, která slouží druhým z lásky k Němu. Tehdy řekl Petrovi: „Pas mé ovečky... Starej se o mé ovce... Pas mé ovce.“ Pokud skutečně žijeme pro Něho, budeme se navzájem považovat za příslušníky Kristova stáda, osoby, „které si Bůh získal krví vlastního Syna“ (Sk 20,28) Jak můžeme doufat v dokonalé společenství se svatými v nebi, když jsme zcela odtažití a necitliví k fyzickým, duchovním a citovým potřebám našich bratří zde na zemi?

Zatřetí prokazujeme, že žijeme pro Něho, tím, že Ho vždy posloucháme. Duše, které žijí pouze pro Krista, se nechají odradit cenou ani důsledky své poslušnosti vůči Němu. Navzdory mnoha hrozbám a varováním ze strany Veleřady, aby nehlásali vzkříšeného Krista, učedníci odvážně prohlásili: „Boha je třeba víc poslouchat než lidi“ (Sk 5,29).

Bez ohledu na to, jak moc tvrdíme, že

„Miluješ mě?“ Petr nemohl žít pro Ježíše, dokud na tuto otázku neodpověděl upřímně ze svého srdce. Ani my pro něj nemůžeme žít, pokud je naše srdce naplněno a ovládáno jinými láskami.

žijeme pro Něho, ve skutečnosti žijeme pro sebe, když si vybíráme, která přikázání budeme dodržovat a kdy je budeme dodržovat. Žijeme pro sebe, když se bojácně řídíme světskými normami lidského chování a nedbáme na Boží přikázání. Vzpomeňte si na Ježíšova bezpodmínečná slova: „Milujete-li mne, budete zachovávat má přikázání“ (J 14,15). Jak můžeme doufat, že se připojíme k nebeské bohoslužbě, když děláme kompromisy, nerespektujeme, neposloucháme, a dokonce se snažíme měnit Boží slova zde na zemi?

Za čtvrté, musíme být připraveni na utrpení a oběti, které nás v životě potkají, protože On se svobodně rozhodl trpět a obětovat se za nás. Ježíš nejen vyzývá Petra, aby sloužil z lásky, ale aby také přijal utrpení a smrt kvůli němu: „To řekl, aby mu naznačil, jakou smrtí oslaví Boha“ (J 21,19). Petr a apoštolové svou reakcí na pronásledování ze strany velerady ukázali, že nyní žijí pro Krista: „A oni odcházeli z velerady s radostnou myslí, že se jim dostalo té cti, aby nesli potupu pro jeho jméno.“ (Sk 5,41). Víme, že se připravujeme na nebeskou radost,

když dokážeme najít radost v tom, že něco vytrpíme pro Krista zde na zemi.

A konečně musíme začít Boha uctívat s pokorou, protože on je zdrojem všeho, čím jsme a co máme. Boha neuctíváme jen proto, abychom od něj něco dostali, nebo z pouhého zvyku. Uctívání musí být projevem naší hluboké vděčnosti a naprosté závislosti na Něm v tomto životě i ve smrti. Toto je uctívání, které bude uvedeno do dokonalosti v nebi.

Svatý Jan popsal nebeskou liturgii takto: „A ty čtyři bytosti řekly: ‚Amen,‘ starci padli na kolena a klaněli se“ (Zj 5,14). Svatí a andělé uctívají Boha v nebi neustále. A co my zde na zemi? Uctíváme ho v dobrých i zlých časech? Pokud Mu nyní na zemi neprojevujeme neustálou a nezištnou úctu, jak můžeme doufat, že se připojíme k andělům a svatým v dokonalém uctívání v nebi?

Moji drazí bratři a sestry v Kristu, pro nás křesťany je v tomto životě nejdůležitější vstoupit do nebe a pomáhat do něj i ostatním. Tento pozemský život je generální zkouškou na dokonalou bohoslužbu v nebi. Nebe pro nás zkrátka začíná už zde na zemi, když skutečně začneme

žít jen pro Krista. Peklo pro nás začíná také nyní na zemi, když žijeme pouze pro sebe.

Eucharistie zůstává arénou naší pozemské účasti na nebeské liturgii. Je to místo, kde se s námi vzkříšený Kristus setkává a vede nás k tomu, abychom žili pro Něj a pro druhé stejně jako On. Naše pravé společenství s Bohem začíná zde a na zemi a prohlubuje se při každé eucharistii. Ježíš upevňuje naše společenství s ním, protože nás touží dovést k dokonalé bohoslužbě v našem nebeském domově.

Máme-li se s Ním někdy radovat, uctívat Ho, sloužit Mu a chválit Ho navždy v nebi, pak se již dnes začneme soustředit na Něho a žít jen pro Něj, a ne pro sebe.

Sláva Ježíši!!! Čest Marii!!!

*P. Nnamdi Moneme OMV
Catholic Exchange
Přeložil Pavel Štíčka*

*P. Nnamdi Moneme, OMV
nigérijský kněz, oblát Panny Marie,
eklesiolog, nyní na misiích na Filipínách*

RC MONITOR JE ZASÍLÁN BEZPLATNĚ

Můžete si jej objednat na adrese Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, I52 00 Praha nebo na rcmonitor.cz. Zde se také můžete přihlásit k pravidelnému zasílání zpráv e-mailem.

Jméno a příjmení:

Ulice:

Obec:

PSČ:

E-mail:

Počet výtisků:

Vydávání RC Monitoru je možné jedině díky zasílaným darům. Náklady na tisk a distribuci jednoho čísla jsou 30 Kč, což za rok činí 700 Kč. Dary lze uplatnit pro snížení základu daně. Všem dárcům Pán Bůh zaplať.

ČEMU NÁS MŮŽE G. K. CHESTERTON NAUČIT O ROZUMNÉ DISKUSI

Zdá se, že v naší době sociálních sítí nacházejí podporu pouze ty hlasy, které nejlépe vyjadřují rozhořčení, vyvolávají strach a podněcují nenávisť. Ale co když existuje jiný způsob, jak se zapojit i do velmi hašteřivé diskuse? V neděli 29. května uplynulo 148 let od narození anglického spisovatele G. K. Chestertona. Ačkoli byl pokřtěn v anglikánské církvi, Chestertonova rodina nebyla nijak zvlášť zbožná a jeho víra se rozvinula teprve v pozdějším věku. Po svatbě v roce 1901 se vrátil k anglikánství a později, roku 1922, byl přijat do katolické církve. Jeho kniha *Ortodoxie* z roku 1908 nastiňuje mnohá témata jeho myšlení a je kronikou toho, jak jeho intelektuální cesta nakonec našla svůj cíl v křesťanství.

Chestertonův poněkud hutný styl plný paradoxů a antitezí vyžaduje, abychom při četbě nespěchali. Dvě myšlenky, u nichž se chci krátce zastavit, se nacházejí v prvních kapitolách *Ortodoxie* a prozrazují mnohé o tom, jak se důkladné myšlení projevuje v racionální diskusi. První myšlenka pochází ze třetí kapitoly, příznačně nazvané *Sebevražda myšlení*:

Toto nebezpečí záleží v tom, že lidský rozum má volnost zničit sama sebe. Jako jedna generace může zabránit vzniku příští generace tím, že všichni vstoupí do kláštera nebo skočí do moře, tak může určitá vrstva myslitelů do jisté míry znemožnit další myšlení tím, že bude učit následující generaci, že myslet nemá cenu.

To zní celkem závažně, ale vzhledem k tomu, že *Ortodoxie* byla vydána v roce 1908, jsem v pokušení klást si otázku – ve které fázi tohoto procesu se nacházíme nyní? Jestliže Chesterton před více než sto lety viděl generaci ohrožující myšlení jako takové, kam až nás dědicové této generace dovedli? Mnozí již hovoří o žalostném stavu veřejné debaty, či dokonce jakékoliv racionální diskuse v naší době. Zdá se, že intelektuální zaměření, které Chesterton popisuje, na to má určitý vliv.

K této myšlence se za chvíli vrátím, ale nejprve bych chtěl odkázat na další citát

G. K. Chesterton. Foto: Crisis Magazine

z *Ortodoxie*, tentokrát z druhé kapitoly:

Naproti tomu má materialismus v jistém speciálním smyslu víc omezení než spiritualismus. Pan McCabe mě pokládá za otroka, protože nesmím věřit v determinismus. Já pokládám za otroka pana McCaba, protože nesmí věřit ve víly. Prozkoumáme-li však oba zákazy, zjistíme, že jeho zákaz je ve skutečnosti mnohem širší než můj. Křesťan si může podle libosti věřit, že ve vesmíru vládne ustálený řád a nevyhnutelný vývoj. Materialista však nesmí strpět na svém bezvadném stroji ani jedinou poskvrnu spiritualismu nebo zázračnosti. Ubohý pan McCabe si nesmí ponechat ani toho nejmenšího skřítku, i kdyby se mu schoval třeba do rukávu.

Scientismus, o němž zde Chesterton mluví, od jeho dob rozhodně nezmišel. Jedním z jeho důsledků, viditelných v mnoha souvislostech, je to, že vzdělání bylo chápáno jako pouhé učení se faktům, a nikoli také jako učení se myslet či jako komplexní výchova celé osobnosti.

Na to, co nám dědicové této „nemyšlicí“ generace zatím přinesli, by se dalo reagovat různě, ale za zmínku stojí to, že i představa vzdělání jako pouhého učení se faktům zjevně ustupuje. Zdá se, že namísto toho, co člověk o nějaké problematice ví, nabývá nyní na významu spíše to, co k ní cítí. V diskusi o myšlenkách, ať

už v politické nebo akademické sféře, postrádáme společný slovník, a kromě toho dokonce i společnou představu o tom, k čemu má diskuse vést, jaký je její „telos“, tedy konečný cíl. Každá strana v jakékoli debatě nabízí své pocity, své reakce, své rozhořčení nebo nadšení a myslí si, že tyto emoce jsou dostatečným vyjádřením důležitosti i cíle, takže dobře podložený argument by byl téměř známkou slabosti.

Myšlení a diskuse tak přešly od argumentace přes poznávání faktů až k vyjadřování pocitů. Jestliže každá generace závisí na té předchozí v tělesném smyslu, platí to i v smyslu intelektuálním. Nyní máme odpovědnost za to, abychom další generaci vychovali nebo převychovali ohledně toho, jak má vypadat a znít skutečná diskuse, a zajistili, aby tato poučení byla předávána i v budoucnu. G. K. Chesterton nám v tom je cenným průvodcem.

Joshua Gregor
Acton Institute
Přeložil Pavel Štíčka

Joshua Gregor
působí v Acton Institute

JEDINÁ OBĚŤ A JEDINÉ KNĚŽSTVÍ

Rozjímání o Kristově oběti a kněžství a naší účasti na nich podle listu Židům a sv. Augustina

Nedávná kněžská svěcení nás vedou k úvaze o velké hodnotě kněžství.

Ta je dána především tím, že kněz reprezentuje samotného Krista velebně. Jedině Kristus je knězem v plnosti a jediné jeho oběť na kříži je dokonalá. A kněz při slavení mše sv. tuto jedinou dokonalou oběť znázorňuje a zpřítomňuje.

Nezměrná hodnota kněžství?

Přelom června a července je jakousi (para)liturgickou dobou kněžských a jáhenských svěcení a primicí, protože obojí, svěcení i primice, se nejčastěji odehrávají právě v této době: nejinak to bylo i letos. Dovolím-li si být na úvod trochu osobní, také já jsem nebyl výjimkou, protože jsem byl spolu s dvěma dalšími bratry z našeho dominikánského řádu vysvěcen na kněze dne 24. června 1995, tedy již před 27 lety. Naším světitelem byl Mons. Giovanni Coppa, tehdejší apoštolský nuncius u nás a pozdější kardinál svatě římské Církve. Již před nějakou dobou, v roce 2016, si ho Pán povolal k sobě. Je příznačné, že to bylo dne 16. května, o svátku sv. Jana Nepomuckého, protože Mons. Coppa naši zemi velmi miloval a zanechal zde, jak sám tvrdil, své srdce.

V kázání při našem svěcení – byl to opravdu vynikající kazatel – se na počátku obrátil na naše rodiče se slovy: „Obřad má zvláštní význam pro vás rodiče [...]: budete jej sledovat s jediným mocným pohnutím [...], protože uvidíte své syny korunované září nezměrné hodnoty kněžství.“¹ A toto vyjádření můžeme vztáhnout i na letošní novokněze: byli „korunováni září nezměrné hodnoty kněžství“. Není to však poněkud přehnané? Není to projevem určité citové vypjatosti, v které si Italové někdy libují? Nebo dokonce projevem klerikalismu, tj. zavrženíhodného postoje, který vidí kněze ne jako služebníky věřících, jak to má být,

Foto: DOMINIK NOVAK / Člověk a Víra

nýbrž věřící jako služebníky kněží a jejich osobních zájmů?

Bůh jako jediný pramen naší blaženosti

Jak na tyto námitky reagovat? Zřejmě nejlépe tím, že se zahledíme na tajemství kněžství tím nehlubším či nejvyšším způsobem, kterým je pohled ve světle kněžství samotného Pána Ježíše Krista. Avšak dříve, než se zaměříme na toto veliké tajemství Kristova kněžství, bude vhodné, když začneme více od základů, více „z gruntu“. Moudrým vůdcem nám zde může být osoba nad jiné povolána, velký světec a učitel, sv. Augustin. Když v X. knize svého veledíla *O Boží obci* (*De civitate Dei*)² začíná pojednávat o oběti, píše: „Je rozhodným míněním všech, kdo jsou v užívání rozumu, že všichni lidé chtějí být blaženi.“³ Nelze nesouhlasit: opravdu všichni lidé chtějí být blaženi, tedy trvale šťastní.

Otázkou ovšem je – a na to sv. Augustin také poukazuje –, v čem člověk

vidí své štěstí. Lidská touha po štěstí je neomezená, takže pokud si člověk mylně zvolí jako cíl své blaženosti něco omezeného, např. hmotné bohatství, hromadí a hromadí a nikdy nemá dost. Člověku je „dán cíl, k němuž má vztahovat všechno svoje konání, má-li být blažený [...]“. Tímto cílem pak je spojení s Bohem,“ píše sv. Augustin o něco dále v X. knize svého díla *O Boží obci*,⁴ a tím ukazuje na Boha jako na jediného, který může naplnit neomezenou lidskou touhu po štěstí: na Boha, o kterém proto praví, že je „pramenem naší blaženosti“ a „cílem všeho toužení“⁵.

Důležitost oběti Bohu

Abychom k tomuto jedinému prameni naší blaženosti jednou dospěli a pili z něho plnými doušky, abychom jednou dosáhli Boha jako cíle všeho našeho snažení a patřili na něho v nebi tváří v tvář, máme v tomto životě Boha ctít a milovat, očišťovat se od poskvrny hříchů a posvěcovat se.⁶

Tak jsme přiváděni k důležitosti oběti Bohu: oběti klanění a chvály, kterou

1 Giovanni Coppa: *Buďte věrní: Homilie, rozhovory, přednášky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 279.

2 Srov. Aurelius Augustinus: *O Boží obci* (I). Přel. Julie Nováková. Praha: Karolinum, 2007, «Kniha X.», s. 313–353 [zkracujeme: *O Boží obci X.*].

3 *O Boží obci X*, kap. 1: s. 313.

4 Tamtéž, kap. 3: s. 317.

5 Tamtéž, s. 316.

6 Srov. tamtéž.

uznáváme a velebíme nekonečný majestát Boha a naši úplnou závislost na něm v své existenci a činnosti; oběti díky, kterou děkujeme Bohu a všechny jeho dary, tak nesčetné; oběti smíru, kterou Boha odprošujeme a usmiřujeme za své hříchy; oběti prosby, kterou vyprošujeme od Boha sobě i druhým tak potřebné světlo, sílu a útěchu.

Pokaženost pohanských obětí

Přinášet Bohu oběti je pro člověka tak přirozené,⁷ že se s obětmi setkáváme ve všech náboženstvích světa. Tak se také ve všech náboženstvích světa setkáváme s kněžími, protože kněz je ten, kdo Bohu/božstvu jménem lidu přináší oběť. List Židům tak píše, že kněz „je brán z lidu a bývá ustanoven pro lid v jeho záležitostech u Boha, aby podával dary a oběti za hříchy“ (5,1).

Jakou podívanou nám však poskytují nekřesťanská, pohanská náboženství? Určitě jsou v jejich obětech a kněžství prvky pravdivé a dobré, ale ty jsou zde promíchány s mnohým, co je falešné a zlé. Týká se to nejprve samotného pojetí božstva, jemuž jsou tyto oběti přinášeny: často jsou to mnozí bohové místo jednoho Boha či je to božstvo s vlastnostmi, jež jsou s pravým Bohem neslučitelné. Týká se to dále způsobu přinášení oběti a jejího pojetí. Je to neutěšený stav daný prvotním hříchem a jeho následky.

Nedostatečnost starozákonních obětí

S obětmi a kněžími se setkáváme také ve Starém zákoně a jejich stav je nesrovnatelně lepší než v pohanských náboženstvích: i když ve svém vykonávání byly poskvřeny hříchy a slabostmi lidí – a to bylo často předmětem výtek ze strany proroků –, samotná instituce starozákonních obětí a starozákonního kněžství nebyla směsicí dobra a zla, ale byla pouze dobrá, protože byla chtěna a ustanovena samotným Bohem.

Přesto tyto starozákonní oběti samy o sobě – oběti zvířat a případně nekrvavé oběti, které přinášeli starozákonní kněží

Mozaika v bazilice San Vitale, Ravenna: Obětování Izáka (547)

– a samozřejmě o to více pohanské oběti nebyly účinné: Nebyly hodny Božího majestátu, nebyly schopny nás očistovat od hříchů a posvěcovat. Neotevíraly nám nebe a nemohly nás jednou dovést k vidění Boha tváří v tvář, tedy k tomu jedinému, co činí člověka trvale a plně blaženým a šťastným. Náš stav byl jako situace toho, kdo upadl do pohyblivých písků: čím více jsme se my, lidé, snažili dostat ven, tím více jsme se propadali dolů.⁸

Jediná dokonalá oběť Krista

My ubozí! Kdo nám může pomoci? „Ale Bohu díky! On nám popřává vítězství skrze našeho Pána Ježíše Krista,“ volá radostně sv. Pavel (1 Kor 15,57) a my to můžeme volat s ním. List Židům tak slavnostně vyhláší: „Kristus podal za hříchy jednu jedinou oběť [...]. Jedinou obětí totiž přivedl k dokonalosti ty, které posvětil“ (10,12.14).

Tentýž list také velmi zdůrazňuje vznešenost Kristovy oběti vzhledem k starozákonním obětem: Kristus neobětoval zvířata, ale sám sebe; není pouhým člověkem, ale Bohočlověkem – Bůh sám, který se pro naši spásu stal člověkem; „odlesk božské slávy a výrazná podoba Boha“, který „všechno udržuje svým mocným slovem“ (Žid 1,3).

Tedy samotný Bůh se za nás na kří-

ži obětuje. To, čeho starozákonní oběti – a mnohem radikálnější pohanské oběti – nebyly schopny, to tato oběť dosahuje: vzdává Bohu náležitou úctu, očisťuje nás od hříchů, posvěcuje a nakonec přivádí do nebe. Připomeňme si v této souvislosti opět slova listu Židům: „Když máme, bratři, důvěru, že můžeme vejít do svatyně Ježíšovou krví, cestou novou a živou, kterou nám otevřel skrze oponu, to znamená skrze své tělo, a když máme tak vynikajícího kněze nad Božím domem, přistupme s upřímným srdcem a s plnou vírou; naše srdce je očistěné od zlého svědomí a tělo omyté v čisté vodě“ (10,19–22).

Kristova oběť na kříži je toho všeho víc než schopna; nejenom to dosahuje, ale s božskou velkodušností nesmírně přesahuje. Sv. Tomáš Akvinský ve svém známém hymnu *Klaním se ti vroucně* (*Adoro te devote*) zpívá o Kristově krvi: „vždyť jediná krůpěj její stačila, aby všeho světa viny obmyla.“

List Židům ve svém zdůrazňování vznešenosti Kristovy oběti dále podtrhává, že je oproti starozákonním obětem, neustále opakovaným, jediná (srov. 10,11–14). Kristova oběť – oběť vtěleného Boha, zpečetěná jeho slavným zmrtnýchvstáním a nanebevstoupením – nemohla nebyť jediná a nemohla se opakovat. Kristova oběť je jediná – jediná oběť, která je zcela dokonalá –, tak jako je Kristus jediný kněz, jediný kněz v plnosti.

7 Sv. Tomáš Akvinský učí, že přinášet Bohu oběti je podle přirozeného zákona: srov. *Summa theologiae* II-IIae, q. 85, a. 1.

8 Srov. Tiziano Lorenzin: «L'unicità del sacrificio di Cristo (Eb 10, 1-18)». *Parole di Vita*, 59, no 2 (2014), s. 16–21 [zvl. s. 16].

Mozaika v bazilice San Vitale, Ravenna: Oběť Ábela a Melchisedecha (547)

Všechny starozákonní oběti – a v určitém smyslu, i když mnohem více nepřímo, pozitivní prvky pohanských obětí – byly tak předobrazem, „stínem“ této jediné dokonalé oběti a, měly-li určitou účinnost, měly ji pouze jako tyto předobrazy Kristovy oběti. Nechme o tom opět zazníť hlasu sv. Augustina: „A rozmanité i složité starodávné oběti svatých byly náznaky této pravé oběti, jelikož tato jediná byla předobrazována mnoha věcmi, jako když se vyjadřuje jediná věc mnoha slovy, aby bez omrzení byla důkladně zdůrazněna.“⁹ Obdobně starozákonní kněží byli jen předobrazem Ježíše Krista velekněze.

Mše sv. jako zpřítomnění jediné Kristovy oběti

Právě jsme si uvedli, že Kristova oběť nemůže nebýt jediná a nemůže se opakovat. Zároveň však v jistém smyslu nemůže nebýt přítomna v různých dobách a na různých místech, aby lidé různých národů, míst a dob mohli být této oběti přítomni a mohli přijímat její plody. Jak to však zařídít, když tato oběť je jediná? Když Kristus byl jednou provždy podán v oběť? Odpověď nám dávají synoptická evangelia a I. list sv. apoštola Pavla Korinťanům, když přináší radostnou zprávu – evangelium o tom, jak Pán Ježíš při poslední večeři ustanovil eucharistii.¹⁰ A právě eucharistie, mše sv., je tím obdivuhodným prostředkem, vymyšleným Boží moudrostí, který umožňuje jedinou

Kristovu oběť znázorňovat a zpřítomňovat v různých dobách a na různých místech: mše sv., která je „názorný obraz Kristova utrpení“ (*imago representativa passionis Christi*), jak řekne sv. Tomáš Akvinský;¹¹ názorný obraz Kristovy oběti na kříži a přivlastnění jejích plodů jednotlivým věřícím.

Kněz reprezentuje Krista

A tím se vlastně dostáváme k odpovědi na námítky, které jsme si uváděli na počátku naší úvahy: Proč jsou kněží „korumunovaní září nezměrné hodnosti kněžství“? Není to jistě na prvním místě dáno jejich osobními kvalitami, i když je určitě žádoucí, aby své osobní dary plně nasadili do výkonu své kněžské služby, ale nezměrnou velikostí toho, koho reprezentují – samotného Pána Ježíše Krista. To v Kristově jménu říkají – takřka mu propůjčují svá ústa –, když při mši sv. pronášejí slova: „Toto je moje tělo, které se za vás vydává,“ a tak proměňují chléb v Kristovo tělo, v Krista samotného. To v Kristově jménu říkají, když při mši sv. pronášejí slova: „Toto je kalich mé krve, která se prolévá za vás a za všechny na odpuštění hříchů. Toto je smlouva nová a věčná,“ a tak proměňují víno v Kristovu krev, v Krista samotného. Tím zároveň v Kristově jménu a moci znázorňují a zpřítomňují Kristovu oběť na kříži.

A obdobně je to v Kristově jménu, když křtí, případně biřmují, odpouštějí hříchy ve svátosti pokání a mažou ne-

mocné olejem ve svátosti pomazání nemocných; když učí a vedou věřící. Je-li tomu tak, nedivíme se jenom vyjádření Mons. Coppy o nezměrné hodnotě kněžství, ale také mnohem silnějším slovům sv. Jana Maria Vianneye, svatého faráře arského: „Kdyby člověk pochopil, čím je kněz na zemi, nezemřel by hrůzou, ale láskou.“¹²

Příklad a pomoc Panny Marie

Jak velkým Božím darem je kněžství! Jak jsme a máme být vděční Bohu za to, že máme kněze, kteří v Kristově jménu přináší jeho oběť, oběť mše sv.; kteří nám udílejí svátosti, kteří nás učí a vedou! Přejme jim i nám všem, abychom stále hlouběji pronikali do tajemství kněžství, do tajemství oběti mše sv.; abychom je stále plněji žili a jednou v jejich síle doputovali do nebeské vlasti!

Na závěr podle vzorů papežů nemůže chybět mariánská „tečka“: Ježíš Kristus je knězem od svého lidského početí, ale jeho kněžství se naplňuje na oltáři kříže. Obdobně Panna Maria jako ta, která dala Kristu Pánu jeho lidské tělo a aktivně spolupracovala na jeho formování a díle, dosahuje vrcholu své služby pod křížem. Tam jako nikdo jiný pronikla do hloubky Kristovy oběti – oběti svého vlastního dítěte –; tam jako nikdo jiný pronikla do hloubky Kristova kněžství. Proto nemůže chybět při mši sv., jak to při ní ostatně výslovně vyjadřujeme. Kež nám tedy pomáhá svým příkladem, svou mateřskou péčí a svou přímluvou!

Maria, Matko kněží, Ženo eucharistie,¹³ oroduj za nás!

Štěpán Maria Filip OP

P. Lect. PhDr. Štěpán Filip OP, Th.D. farní vikář v Jablonném v Podještědí a pověřený profesor na univerzitě *Angelicum* v Římě

9 O Boží obci X, kap. 20: s. 335.

10 Srov. Mt 26,26–28; Mk 14,22–24; Lk 22,19–20; 1 Kor 11,23–26.

11 Srov. *Summa theologiae* III, q. 83, a. 1.

12 Cit. in: *Katechismus katolické Církve*, č. 1589.

13 Tento titul – Žena eucharistie – dává Panně Marii sv. Jan Pavel II. ve své poslední encyklice *Ecclesia de Eucharistia*.

NIETZSCHE A KRISTUS O UTRPENÍ

Písmo a tradice nás znovu a znovu učí, že utrpení je úděl nejen lidstva obecně, ale zejména křesťanů.

Naším vzorem je Kristus, „muž bolesti, znalý utrpení“ (Iz 53,3 ČLP). Když upozorňoval na to, že bude muset trpět a zemřít, „Petr si ho vzal stranou a začal ho kárat: ‚Buď toho uchráněn, Pane, to se ti nemůže stát!‘“, což vyvolalo Kristovo proslulé pokárání, jímž Petrovi odpověděl:

Ale on se obrátil a řekl Petrovi: „Jdi mi z cesty, satane! Jsí mi kamenem úrazu, protože tvé smýšlení není z Boha, ale z člověka!“ Tehdy řekl Ježíš svým učedníkům: „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však ztratí svůj život pro mne, nalezne jej.“ (Mt 16,33–25 ČEP)

Sv. Pavel nám říká, že opakovaně žádal Boha, aby mu ulevil od nějakého úporného zdroje trápení:

... ale on mi řekl: „Stačí, když máš mou milost; vždyť v slabosti se projeví má síla.“ (...) Proto rád přijímám slabost, urážky, útrapy, pronásledování a úzkosti pro Krista. Vždyť právě když jsem slabý, jsem silný. (2K 12,9–10)

Životy nejen mučedníků, ale obecněji svatých od dob rané církve až po současnost svědčí o tom, že utrpení je normou křesťanského života. Papež sv. Jan Pavel II. dokonce mluvil o „evangelii utrpení“ (tento výraz používal také Kierkegaard), jehož poselstvím je, že utrpení nás vykupuje a umožňuje zvláště důvěrné spojení s Kristem.

Vezměte svůj kříž

V křesťanském chápání je tedy utrpení, vyjádříme-li se jazykem počítačových programátorů, *záměr, nikoli chyba programu*. Není nevysvětlitelnou skutečností ohledně stavu člověka ani nepřijemností pro křesťanskou teologii, od níž by tradice raději odvedla naši pozornost pryč. Naopak, tradice staví realitu utrpení do popředí a do středu pozornosti a trvá na tom, že je nevyhnutelným důsledkem prvotního a vědomého hříchu. Tomuto tématu jsem se již věnoval v jednom star-

Mistr Vyšebrodského oltáře (1345–1350): Ukřižování

ším příspěvku, kde jsem tvrdil, že novodobá zmatenost utrpením ve světě je spíše *důsledkem* odpadlictví od křesťanství než jeho *příčinou*. Je do značné míry produktem změkčilosti a dekadence moderního západního blahobytu.

To, že tato změkčilost a dekadence zkazila i samotné dnešní křesťany, je zřejmé z toho, s jakým odporem přistupují k přísnému učení církve, zejména v otázkách sexu. Horlivě ujišťují naši sexem posedlou společnost, že sexuální hříchy nejsou nejhorší ze všech. Je to, jako kdybychom uklidňovali Bernieho Madoffa, že zpronevěra není nejhorší hřích, nebo

jako bychom spiklence v aféře Watergate ujišťovali, že křivá přísaha není nejhorší hřích; nejhoršími hříchy sice opravdu nejsou, ale tato skutečnost není tím, co by se právě mělo zdůrazňovat. Sexuální hříchy nejsou *nezávažnější* hřích, nicméně jsou *závažné*, neboť jsou mimořádně destruktivní pro logiku a společenský řád. Je také velmi snadné do nich upadnout a velice obtížné z nich vybřednout, takže jsou nesmírně rozšířené (mnohem víc než například zpronevěra a křivá přísaha). Jejich častý výskyt a nezkrotnost i obecně rozšířená iracionalita a společenský chaos, které z nich pramení, jsou

Mistr Vyšebrodského oltáře (1345–1350): Kristus na Olivové hoře

jasně patrné všude kolem nás. Avšak i velmi konzervativní duchovní a teologové raději mluví téměř o čemkoli jiném. Proč?

Přirozeně v tom určitou roli hraje zbabělost. Nejde tu však jen o nesplnění své povinnosti při té či jiné konkrétní nepříjemné příležitosti. Řekl bych spíš, že se tu projevuje obecnější neochota postavit se čelem k nevyhnutelnosti utrpení nebo vyžadovat totéž od druhých. Litanie stížností v souvislosti s křesťanskou sexuální morálkou známe: *Ale vždyť žiji v nešťastném manželství. Já ale miluji někoho jiného. Je to návyk, kterého se nemůžu zbavit. Té přitažlivosti nedokážu odolat. Ale já se tak narodil(a). Frustruje mě, že nemůžu najít nikoho, kdo by si mě vzal. Ale já cítím, že jsem ve špatném těle. Mít dítě teď ale nezvládnou. Ale, ale, ale. Chcete snad říct, že nemůžu naplňovat svoje touhy? To jako musím třeba nadosmrtně trpět s těmito pocity?*

Tradiční křesťanská odpověď by zněla: „Ano, přesně tak. Vezmi svůj kříž.“ Moderním křesťanům se ale podlomí

kolena, změní téma a možná se i začnou cítit provinile, že o tom vůbec začali mluvit.

Rozhodně netvrdím, že „vezmi svůj kříž“ je to jediné, co je třeba říct. V *žádném případě* by to nemělo být poslední slovo. *Je však nutné tím začít.* Novodobí křesťané si to nemyslí a zaměňují *milosrdenství* s tím, kdy jim je někoho *líto*. To ale není totéž. Přesněji řečeno, *milosrdenství* sice obvykle obnáší soucit a lítost nad druhým člověkem, ale ne všechno, co pro někoho uděláme ze soucitu, je *milosrdenství*.

Kvalita milosrdenství

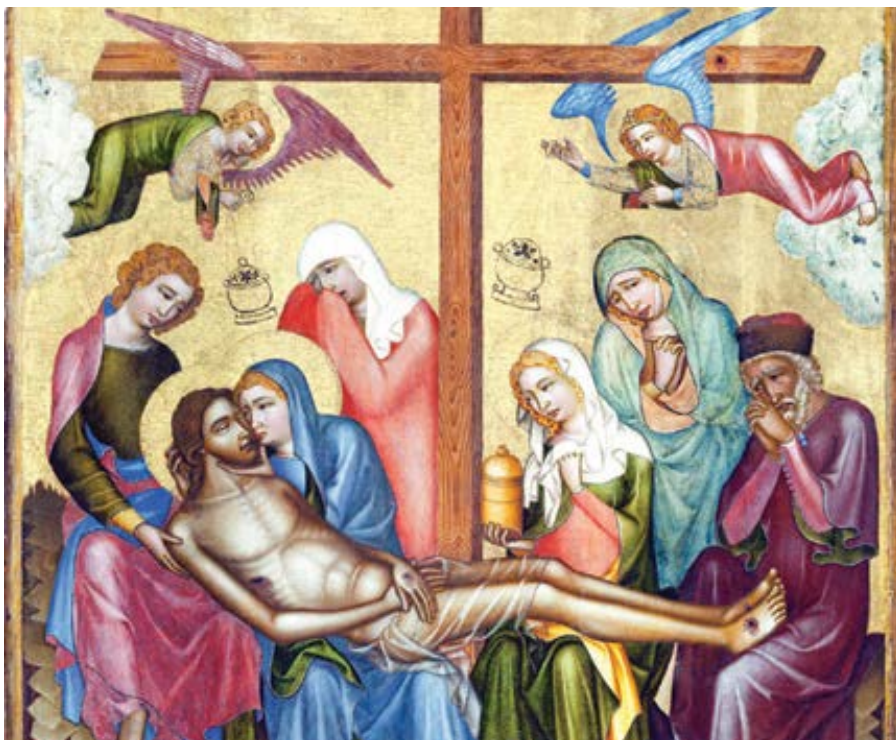
Milosrdenství, jak učí Akvinský v *Teologické sumě* (*Summa Theologiae*, citováno v překladu E. Soukupa) II–II–30.3, je *ctnost*. A *ctnost* je střed mezi krajnostmi, přičemž spadá mezi *neřest přemíry* a *neřest nedostatku*. *Neřestí* nedostatku by v tomto případě byla samozřejmě *bezctnost*. Co by v souvislosti s *milosrdenstvím* představovalo *neřest přemíry*?

Akvinský uvádí, že „*milosrdenství*

obnáší bolest z cizí bídy. Tato bolest však jedním způsobem může označovat i hnutí žádosti smyslové: a podle toho *milosrdenství* je vášní, a nikoli *ctností*.“ Říká tím, že když mluvíme o „*milosrdenství*“, máme někdy na mysli určitou *vášeň* či *pocit*, a sice *pocit* lítosti nad trápením, které prožívá někdo jiný. Tento *pocit sám o sobě* nepředstavuje *ctnost* *milosrdenství*. Spíše se s touto *ctností* obvykle *pojí*. (Podobně je tomu s mnoha *pocity*. Například *lásku* obvykle provázejí určité *pocity*, ale sama o sobě není *pocit*. Znamená spíš *chtění toho, co je pro druhého dobré*. To může existovat i za nepřítomnosti *pocitů*, stejně jako *pocity* mohou existovat za nepřítomnosti opravdové *lásky*. Mezi *danou ctností* a *pocity* je určitá *souvztažnost*, ale nesmí se mezi sebou *zaměňovat*.)

Když jsou *dotyčné pocity* řízeny *rozumem*, máme tu opravdové *milosrdenství*. Akvinský však *pravé milosrdenství* odlišuje od toho, které „*je vášní neřízenou rozumem*; tak totiž *překáží radění rozumu*, pokud působí *odchylku od spravedlnosti*“ (přidané *zdůraznění*). Příkladem by bylo, kdyby nám bylo *Bernieho Madoffa* tak *líto*, že bychom *prosazovali* jeho *propuštění bez trestu*, i kdyby *nečinil pokání*.

To bychom mohli označit jako *neřest sentimentality*, kdy se necháme vést *pocity* tam, kde by měl rozhodovat *rozum*. Ano, jsme *rozumem obdařeni živočichové*, spíše než *andělské inteligentní bytosti*, a tak *potřebujeme*, aby nám *pocity* poskytovaly *přibližné každodenní vedení*. Jestliže jde *všechno dobře*, *pobízejí* nás k *správnému jednání*, když je *rozum slabý* nebo když *není čas si daný problém promyslet*. Přesto jsou jen *značně chybným pomocníkem rozumu* a jako *všechno lidské* mohou *podléhat zkreslení*. Právě k tomu *dochází*, když se *pocity* spojené s *milosrdenstvím vůči hříšníkov* stanou tak *silnými*, že nás *vedou k opomíjení skutečnosti*, že *je hříšný*. Jistě, *pravé milosrdenství dělá víc*, než jen *vyzývá k pokání* a *lítosti*. *Nedělá však ani méně*. A (co *nejcitlivěji*) *hříšníkov* pomáhá *přijmout nevyhnutelnost výsledného utrpení*, místo aby *předstíralo*, že se mu *vyhnout lze*, nebo *prostě jen změnilo téma*.

Mistr Vyšebrodského oltáře (1345–1350): Oplakávání Krista

Od Krista k antikristu a zpátky

Že je přijetí utrpení nezbytné k našemu zdokonalování, je základní křesťanská morální moudrost, ale přinejmenším do určité míry je dokonce součástí přirozeného zákona. Jasně to je vidět na příkladu člověka, který v jiných ohledech nemohl být křesťanskému pohledu na svět vzdálenější, a sice Friedricha Nietzscheho.

Nietzsche podobně jako Akvinský rozlišuje mezi dvěma druhy soucitu, přičemž jeden upřednostňuje a druhý odmítá. Podle Nietzscheho jeden typ soucitu vidí člověka v jeho ponížném stavu a snaží se ho povznést. Existuje však ještě jiný typ soucitu, který člověka zmenšuje a rodí se ze soucítění s „neřestnými“, „reptajícími“ a „bouřícími se“ živly společnosti obecně (*Mimo dobro a zlo* 225, přel. Věra Koubová). Nietzsche tvrdí, že pod vlivem tohoto falešného soucitu vše, co pozvedá jednotlivce nad stádo a bližnímu působí strach, se od nyníška nazývá zlým; morální pověsti a úcty se dostává slušnému, skromnému, přizpůsobivému, ztotožňujícímu smýšlení, uměřenosti tužeb. Konečně za velmi mírumilovných podmínek stále více chybí příležitost a nutkání vzdělávat svůj cit k přisnosti a tvr-

dsti; a každá přisnost, dokonce i ve spravedlnosti, počíná teď rušit svědomí. (201)

Nevyhnutelným výsledkem, tvrdí Nietzsche, je pád do celkové zhýralosti:

V historii společnosti existuje bod chrobné křehkosti a precitlivělosti, kde se společnost ujímá dokonce i svého škůdce, zločince, a to ve vsí vážnosti a počestnosti. Trestat: to se jí zdá v čemsi neslušné – jisté je, že představa „trestu“ a „povinnosti trestat“ jí bolí, nahání jí strach. „Nestačilo by zbavit ho nebezpečnosti? Proč ještě trestat? Trestání samo je hrozné!“ – Touto otázkou vyvozuje stádní morálka, morálka ustrašenosti, svůj poslední důsledek. (201)

Neúprosná pravda, jak učí Nietzsche, je, že k dosažení toho, co je pro jednotlivce a společnost doopravdy dobré, je nutná kázeň utrpení a že ti, kdo před tím zavírají oči, nejsou přátelé lidstva, nýbrž jeho nepřátelé:

Vy chcete pokud možno – a není šleňjšího „pokud možno“ – odstranit utrpení; a my? – zdá se přímo, jako bychom je my chtěli mít raději ještě větší a horší, než jaké kdy bylo! Blaho, jak vy mu rozumíte – to přece není žádný cíl, to nám připadá jako konec! Stav, který okamžitě učiní člověka směšným a opovrženímhodným, který činí žádoucím jeho zánik!

Kázeň utrpení, velkého utrpení – co-pak nevíte, že jen tato kázeň vedla dosud člověka k jeho výšim? (225)

Podobně ve *Vůli k moci* píše:

Takovým lidem, kteří se mě nějak týkají, přeji utrpení, opuštěnost, nemoc, špatné zacházení, pokoření – přeji si, aby se jim nevyhnulo hluboké pohrdání sebou, muka nedůvěry k sobě, bída přemoženého: nemám s nimi soucit, protože jim přeji to jediné, co dnes může prokázat, zda někdo má hodnotu, nebo ne – že vydrží... (910, přel. Věra Koubová)

Paradoxní je, že člověk, který sám sebe charakterizoval jako „antikrista“, napodoboval Kristovu výzvu, abychom vzali svůj kříž. Není to však úplně překvapivé, neboť nepřátelé víry ji běžně v určitých ohledech napodobují, přestože ji odmítají. A Nietzscheho přijetí utrpení určitě není *totožné* s křesťanským. Nietzsche je elitář, který nevolá všechny lidi k tomu, aby vynikali ctností, ani to nepokládá za možné; Kristus učí, že všichni jsou učiněni k Božímu obrazu, volá všechny k pokání a svatosti a za všechny obětuje svůj život (třebaže ne všichni tuto oběť přijmou). Sílu potřebnou k snášení utrpení chtěl Nietzsche hledat v sobě; křesťan naproti tomu ví, že snášet utrpení lze pouze skrze milost. Nietzscheho nadčlověk oslavuje sám sebe, zatímco křesťan oslavuje Boha.

Křesťané však mohou milovat své nepřátele a mohou se od nich i učit. Je známkou ďábelského zmatku dnešní doby, že od jednoho ze svých největších nepřátel potřebují připomenout rozdíl mezi opravdovým a falešným milosrdenstvím a to, že k pravému milosrdenství utrpení patří.

Edward Feser
edwardfeser.blogspot.com
Přeložila Alena Švecová

Edward Feser, Ph.D.
profesor filosofie na kalifornské Pasadena City College

OTEVŘENÍ DOBRU, LÁSCE, PÁNU BOHU

Filozof a psychiatr z univerzity v německém Heidelbergu poskytl *Echu24* rozhovor, v němž zazněla celá řada důležitých věcí a jedna ještě dost důležitá na čas pomalu se končících prázdnin a dovolených. Snaha o dokonalost je povoláním od Boha, který chce, aby se stal člověk svatým. Paradoxně se ale naše touha po dokonalosti, když je zaměřena na člověka jako bytost primárně fyzickou, může stát také břemenem plodícím smutek a hřích. „Neštěstí je součástí perfekcionismu,“ říká prof. Thomas Fuchs, a dodává, že „je nutné bránit lidskou bytost před transhumanistickými vylepšeními, tedy před pokusem vylepšovat člověka pomocí moderních technologií. Optimalizovaný člověk by byl inteligentnější, rychlejší, žil by podstatně déle, dokonce by snad byl i nesmrtelný. Přesto by takový člověk podle heidelberského psychiatra nebyl šťastný.“ Velice zajímavý rozhovor přináší také pasáž, která patří do zastavení na cestě křesťana: „V naší společnosti existuje ohromující sklon k přecitlivělosti. Neustále se sledujeme, registrujeme nejmenší změny našeho stavu. Podívejte se, jak se třeba stravujeme, co kolem toho děláme za cavyky. I v tzv. politice identity se ohleduplnost k menšinám mění v přecitlivělost. Stručně řečeno: špatně snášíme nevyhnutelné nástrahy života, to se mi jeví jako neoddiskutovatelné.“ To už říkal svatý Augustin: „Pán navštěvuje své vyvolené kříži a ty z toho chceš být vyňatý? Jestliže budeš vyňatý z utrpení, pak i z odměny.“

Slovensko se rozloučilo s kardinálem Jozefem Tomkem, emeritním prefektem Kongregace pro evangelizaci národů. Při pohřbu košický arcibiskup Bernard Bober v přítomnosti prezidentky Zuzany Čaputové řekl: „Chcem sa teraz poďakovať aj hlave štátu. Vážená pani prezidentka, ďakujem aj vám za modlitbu, príhovor a neskrývané sympatie k zosnulému

Godzone - Večer víry v rámci Celostátního setkání mládeže 2022. Foto: Jan Kalenský / Člověk a Víra

kardinálovi Tomkovi. Naozaj to ľudské v jeho srdci bolo vynikajúcim základom pre budovanie Božej nadstavby. A preto si získal mnohé srdcia i tých, ktorí veria inak alebo nepraktizujú kresťanskú vieru,“ uvedl arcibiskup v reakci na slova prezidentky, která ve svém projevu vyzdvihla povahu zesnulého kardinála. Hned však směrem k ní připomenul, že „kardinál Tomko často opakoval, že sa nechce dožiť toho, aby nastala nová totalita nenávisťi voči všetkému, čo je kresťanské, ktorá by znovu zatlačila veriacych do sféry súkromia, izolácie a núteného ticha.“

Podle očekávání se akce Celostátního setkání mládeže v Hradci Králové nedostala do titulků médií. Jak však jinak než záměrně lze přehlédnout, že se na čtyři tisíce věřících mladých lidí sjede na jedno místo proto, aby upevnili svou víru, děkovali Bohu za dar života a rodiny, v níž vyrůstali či vyrůstají, aby nabrali novou sílu ke svědectví ve světě, kte-

rý zejména mladé lidi vystavuje vcelku náročným zkouškám? Mons. Jan Balík (JB) z pražské spolu s Mons. Martinem Davidem (MD) z ostravsko-opavské diecéze dostali v neformálním rozhovoru pro Blog CSM 2022 příležitost porovnat setkání vůbec první (na Velehradě, rok 1993) s tím aktuálním. A říkají: „JB: Dneska se často říká, že mládež je jiná. Samozřejmě máme jiné možnosti a tak dále, ale v zásadě jsou mladí lidé stejní. Protože jsou otevření dobru, lásce, tedy otevření také Pánu Bohu, potřebují prožít přátelství mezi sebou, s Pánem Bohem, prožít taky trochu dobrodružství, trochu si sáhnout na dno. Z tohoto pohledu jsou stejní. – MD: Přátelství, která se na setkáních tvoří, zůstávají. I dnes jsem tu potkal kamarádku, s kterou jsme na setkání jezdili. I to je pro mě důkazem, že ta setkání mají smysl. Jsou to přátelství důležitá a mohou dlouho trvat.“

–zd–